

*Цілик Іван, студент групи ПР-12,
юридичного факультету, ТНЕУ*

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕЮ

Постановка проблеми. З набуттям незалежності Україна спрямовує свої погляди на Євросоюз. Інтеграція до європейського співтовариства є свідомим і природним стратегічним вибором українського суспільства, підтвердженим багатьма випробуваннями, а також одна з ключових вимог Революції гідності. Адже реалізація курсу на інтеграцію є гарантом безпеки, добробуту та соціально – культурного прогресу для всіх громадян України.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС, яку часто називають «дороговказом для внутрішніх реформ в Україні», набула чинності у 2017р. Ця угода стала масштабнішою в порівнянні з аналогічними угодами, що раніше були укладені ЄС із іншими країнами.

Україна впевнено рухається на шляху до ЄС. Можливо, не так швидко як би хотілося, тому що існує чимало внутрішніх проблем, що уповільнюють проєвропейські реформи, а ЄС нині перебуває у пошуках нової моделі розвитку.

Проблемою дослідження української політичної нації, національної ідентичності, євроінтеграційних процесів в Україні та національної ідеї займалися такі науковці: І. Артьомов, А. Астаф'єв, В. Бебик, В. Вандишев, В. Воронкова, Т. Воропай, А. Гальчинський, П. Гнатенко, О. Зернецька, І. Кресіну, Л. Нагорна, М. Обупного, Ю. Павленко, Ю. Римаренко, Н. Рогозин, Ю. Шинкаренко М. Степик, С. Удовик, Г. Щокін, Г. Яворська, Н. Яковенко та інших. Особливої уваги заслуговують праці І. Бойченка, Т. Возняка, Л. Губернського, І. Дзюби, М. Дмитренка, О. Гриніва, Я. Грицака, М. Жулинського, О. Забужко, С. Здіорука, Н. Земзюліна, Г. Касянова, А. Колодного, П. Кононенка, Л. Костенко, В. Кременя, С. Кримського, В. Лизанчука, О. Павка, О. Пахльовської, М. Поповича, М. Розумного, О. Рудакевича, М. Рябчука, В. Сабалуха, І. Старовойта, Б. Черкеса, С. Шамари, М. Шепелєва та ін, в яких розглядаються проблеми національно-культурної ідентичності українців у контексті сучасних євроінтеграційних процесів.

Вчений М. Драгоманов бачив минуле і майбутнє України у європейському суспільно-політичному просторі, закликав не перебільшувати реального значення рис національної «окремленості» українців від сусідніх народів, вирізняти за цими зовнішніми рисами спільні інтереси та тенденції загальноєвропейської інтеграції. Він був упевнений, що єдиний слушний шлях поступу українців – це рух до європейської цивілізації [9, с. 35–36].

Як і за часів М. Драгоманова, ключовим питанням для прискорення державотворчих трансформацій в Україні на сьогодні є тривалість процесу розуміння та сприйняття європейських цінностей усім українським суспільством, в усіх регіонах. Саме світогляд громадян, а не географічні межі формують нині кордони європейського цивілізаційного простору [2, с. 38].

Важливо, щоб вітчизняна національна ідея містила європейські демократичні цінності, які б сприймалися й реалізовувалися у різноманітних сферах суспільного буття.

Мета дослідження: з'ясувати вплив євроінтеграційних процесів на формування національної ідеї України; визначити роль національної ідеї у розбудові держави в контексті євроінтеграції.

Об'єкт дослідження: євроінтеграційні процеси в Україні, які є невід'ємним структурним компонентом української національної ідеї.

Предмет дослідження: вплив євроінтеграційних процесів на формування національної ідеї України.

Визначальною рисою сучасної Європи є інтеграційні процеси, які забезпечили розвиток країн Західної Європи, стали взірцем для країн іншої частини континенту [6, с. 138].

Для України європейська інтеграція – це досвід і шлях до модернізації економіки, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробника, можливість виходу на єдиний внутрішній ринок ЄС [1, с. 21].

Сучасне українське суспільство продовжує переживати один із найскладніших періодів своєї історії. Уперше за роки незалежності постало завдання подальшого зміцнення незалежної держави, збереження стабільності і міжнародної згоди, протистояння спробам розколотися країну за ідеологічними і національними ознаками. Важливу роль у цьому процесі повинна відіграти українська національна ідея, яка здатна забезпечити необхідну організованість, згуртованість та національну єдність української нації.

Вироблення такої національної ідеї, як справедливо відзначає М. Дмитренко, стає для України справою надзвичайної ваги й актуальності, тому що саме на її основі повинні визначатися головні орієнтири і цінності розбудови держави в контексті євроінтеграції [3, с. 181].

Тому важливо, щоб сучасна українська національна ідея увібрала в себе загально визнані світовою спільнотою справжні гуманістичні, демократичні принципи, забезпечила їхнє послідовне практичне втілення.

На шляху цілеспрямованого впровадження в Україні європейської моделі суспільного розвитку, важливим є насамперед розгортання динамічного процесу консолідації суспільства навколо сучасної національної ідеї. Для розуміння її сутності й значення в контексті євроінтеграційного руху України, доречно навести влучне метафоричне висловлювання відомого французького письменника В. Гюґо. «Наше життя, – зазначав він, – подорож, ідея – проводир. Немає проводира, і все зупиняється. Мету втрачено, а сил як і не було [7, с. 12].

На думку М. Поповича, ідея – це така форма свідомості, в якій, по-перше, дано певний образ реальності й, по-друге, сформульовано пов'язану з цим образом мету та спосіб її досягнення. Тобто вона містить і картину світу з його цінностями й проблемами, і проєкт його перетворення. Отже, національна ідея – суспільний проєкт загальнонаціонального масштабу, невід'ємною складовою якого є певне уявлення про об'єктивне становище нації, її цінності та проблеми, а також про загальнонаціональні цілі та шляхи їх досягнення. На слушну думку українського філософа, національна ідея утверджується лише тоді, коли вона орієнтована на нове. Вона повинна бути конструктивною, мати реалістичні цілі й спиратися на ефективні соціальні технології їх досягнення. Національна ідея має не тільки зруйнувати все, що заважає нації гідно жити, а й створити реальні умови для її процвітання [10, с. 5–6].

Як зазначає О. Луцків, українська національна ідея – це не лише програма дій на завтра, засвоєння і збереження набутих минулого, його історичних, традиційних інституцій, а й науково обґрунтовані, сконсолідовані, інноваційні та

інтеграційні спрямування сучасників у світоглядному, мотиваційно-ціннісному та інших духовно-інформаційних і просторово-часових вимірах [4, с. 209–210].

Однею з найголовніших рис української національної ідеї має стати не лише її зв'язок з історичним минулим, а й прояв піклування про історичну долю нації, тобто вона має відображати важливу мету національного процесу.

Саме до таких детермінантних чинників, які визначають стратегічний поступ Української держави, нації, варто віднести європейську інтеграцію України, що, безперечно, є невід'ємним структурним компонентом української національної ідеї. Консолідація українського суспільства навколо перспективних та проблемних питань європейського вибору має ґрунтуватися на усвідомленні українців тієї обставини, що європейська інтеграція нашої держави – це об'єктивний, історично зумовлений процес. Тому вкрай важливо, щоб європейська інтеграція України перетворилася на цілком практичний процес, що охоплює всі складові нашого внутрішнього суспільного й політичного життя та зовнішньої політики [8, с. 23].

Водночас, стоячи на ґрунті політичного і наукового реалізму, варто зазначити, що Європейський Союз не є якимось благодійним фондом, котрий чекає на нових партнерів. Євросоюз стає сильним, потужним гравцем, що виборює своє місце в світі. Як потужний колективний суб'єкт, він шукає можливості утвердження своїх інтересів у зонах впливу, намагається сформулювати відповідну архітектуру цього впливу [7, с. 13].

Варто зазначити, що ми живемо у все більш конкурентному світі і тому, щоб досягти гідного для України місця в Європі, у світі, нам не обійтись без національного згуртування, патріотичного, громадянського виховання, особливо молоді.

Таким чином, національна ідея, а також національна свідомість, національна освіта, культура, духовність повинні об'єднувати та згуртовувати суспільство. Усі складові державотворення немислими без сильної наскрізної національної ідеї, у тому числі не тільки освіта, культура, політика, але й економіка [5, с. 112].

Головними цінностями національної ідеї повинні стати почуття відповідальності за долю країни, демократія, патріотизм, гуманізм, соціальна справедливість, освіченість.

Національна ідея має ґрунтуватися на економічній, політичній та національній безпеці, на територіальній цілісності, згуртованості й відповідальності, на засадах покращання життя всіх громадян, утворення умов для подальшого розвитку на основі державності, економічної незалежності і самостійності, культури, мови, релігії.

Важливо зрозуміти, що для України вироблення такої національної ідеї є справою ваговою і актуальною, тому що власне на її основі повинні визначатися головні орієнтири і цінності розбудови держави в контексті євроінтеграції.

Висновки. Україна зробила свій вирішальний вибір розвитку на користь Європи. Вона обрала шлях до розбудови громадянського суспільства та поваги до прав людини і громадянина. Саме ця ідея має стати найважливішою для українського народу. Європейський вибір України відкриває нові перспективи співробітництва з розвинутими країнами континенту, надає можливості економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Це – найкращий спосіб реалізації національних ідей. Процеси європейської інтеграції та національна єдність України не лише нерозривно взаємопов'язані між собою, а і є необхідною основою для обдуманого перспективного цивілізаційного вибору українців. Важливо, щоб загальновізані світовою спільнотою справжні гуманістичні, демократичні принципи увібрала в себе сучасна українська національна ідея.

Отже, євроінтеграційні процеси, безперечно, є невід'ємним структурним компонентом української національної ідеї.

Література

1. Артёмов І. В. Європейська інтеграція України: стан, проблеми, перспективи. Ужгород : АУТДОРШАРК, 2014. 380 с.
2. Віннічук О. В. Особливості трансформації політичних цінностей українського суспільства у постреволюційний період. Вісн. Дніпропетр. ун-ту №1, 2015. с. 33–40.
3. Дмитренко М. Політична система України: розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, ін-т оператив. діяльн. та держ. безпеки, Київ: Знання України, 2008. 544 с.
4. Луцків О. М. Українська національна ідея як духовно-інтелектуальний код соборності народу: етнічний, інтеграційний та цивілізаційний вектори. Регіон. економіка №3, 2011. с. 209–211.
5. Морарь М. В. Національна ідея як чинник консолідації українського суспільства. *Грані* № 8, 2014. с. 108–113.
6. Нагірняк А. Соціально-економічний аспект євроінтеграції України. Міжнародні інтеграційні процеси: історичний досвід, сучасні виклики та перспективи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Національний університет «Львівська політехніка». Львів: Сорока, 2015. с. 137–142.
7. Павко А. І. Діалектичний процес взаємозв'язку національної консолідації українців та їхнього євроінтеграційного вибору. Віче. Київ: Київська правда, № 24 (357), 2013. с. 12–14.
8. Павко А. І. Методологічні аспекти Євроінтеграційного процесу в Україні. Міжнародний науковий вісник. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», Вип. 8 (27), 2014. с. 21–25.
9. Погребняк В. Громадянське виховання: Українська Національна ідея у творчості Михайла Драгоманова. Педагогічні науки. Вип. 60, 2014. с. 30–42.
10. Попович М. В. Національна ідея і соціальні трансформації в Україні. К.: Український центр духовної культури, 2005. 328 с.
11. Hnasevych Nadia Value dimensions of sociocultural human existence : Humanities Bulletin of Zaporizhzhе state engineering academy: Proceedings Scientific publications. Issue 74, 2018. С. 61–71.